

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (sjunde avdelningen)

den 13 mars 2014*

”Område med frihet, säkerhet och rättvisa — Domstols behörighet på privaträttens område —
Förordning (EG) nr 44/2001 — Särskilda behörighetsregler — Artikel 5.1 och 5.3 —
Skadeståndstalan — Fråga huruvida talan avser avtal eller skadestånd utanför avtalsförhållanden”

I mål C-548/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landgericht Krefeld (Tyskland) genom beslut av den 27 september 2012, som inkom till domstolen den 30 november 2012, i målet

Marc Brogsitter

mot

Fabrication de Montres Normandes EURL,

Karsten Fräßdorf,

meddelar

DOMSTOLEN (sjunde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.L. da Cruz Vilaça samt domarna J.-C. Bonichot (referent) och A. Arabadjiev,

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: handläggaren A. Impellizzeri,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 28 november 2013,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Marc Brogsitter, Rechtsanwalt,
- Fabrication de Montres Normandes EURL och M. Fräßdorf, genom A. Mansouri, Rechtsanwalt,
- Portugals regering, genom L. Inez Fernandes och S. Nunes de Almeida, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom W. Bogensberger och A.-M. Rouchaud-Joët, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 5.1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Marc Brogsitter, Kempen (Tyskland), å ena sidan, och Fabrication de Montres Normandes EURL (nedan kallat Fabrication de Montres Normandes), Brionne (Frankrike), och Karsten Fräßdorf, Neuchâtel (Schweiz), å andra sidan, angående olika yrkanden som Marc Brogsitter framställt med anledning av den skada som han påstår sig ha lidit till följd av ageranden som anses utgöra illojal konkurrens.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I artikel 1.1 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”Denna förordning är tillämplig på privaträttens område, oberoende av vilket slag av domstol det är fråga om. Den omfattar i synnerhet inte skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor.”

- 4 I artikel 2.1 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”

- 5 Artikel 5 i förordning nr 44/2001 har följande lydelse:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat kan väckas i en annan medlemsstat

- 1) a) om talan avser avtal, vid domstolen i uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser;
- b) i denna bestämmelse, och såvida inte annat avtalats, avses med uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser
 - vid försäljning av varor, den ort i en medlemsstat dit enligt avtalet varorna har eller skulle ha levererats,
 - vid utförande av tjänster, den ort i en medlemsstat där enligt avtalet tjänsterna har eller skulle ha utförts;
- c) om punkt b inte gäller, skall punkt a gälla,

...

- 3) om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa,

...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 6 Det framgår av beslutet om hänskjutande att Marc Brogsitter saluför lyxklockor. År 2005 slöt han ett avtal med en urmakare, Karsten Fräßdorf, som vid den tidpunkten var bosatt i Frankrike. Enligt detta avtal skulle Karsten Fräßdorf, för Marc Brogsitters räkning, utveckla urverk för lyxklockor avsedda att serietillverkas. Karsten Fräßdorf bedrev sin verksamhet genom bolaget Fabrication de Montres Normandes, i vilket han var enda delägare och VD. Sedan år 2010 har Karsten Fräßdorf hemvist i Schweiz.
- 7 Marc Brogsitter bekostade fullt ut framställningen av de båda urverk som var föremål för avtalet.
- 8 Förutom arbetet med dessa båda urverk utvecklade Karsten Fräßdorf och Fabrication de Montres Normandes parallellt andra urverk, boetter och urtavlor, vilka de presenterade för egen räkning på den internationella urmässan i Basel (Schweiz) i april och maj 2009. De saluförde produkterna i eget namn och för egen räkning och marknadsförde dem på en webbplats på tyska och franska.
- 9 Marc Brogsitter anser att svarandena genom detta agerande har brutit mot sina avtalsförpliktelser. Han har hävdat att Karsten Fräßdorf och Fabrication de Montres Normandes har åtagit sig att uteslutande arbeta för honom och att de därför inte hade rätt att i eget namn eller för egen räkning utveckla eller saluföra urverk, oavsett om dessa var identiska med de urverk som är föremål för avtalet eller inte.
- 10 Marc Brogsitter har yrkat att svarandena ska föreläggas att upphöra med den omtvistade verksamheten och förpliktas att till honom betala utomobligatoriskt skadestånd. Den tyska lagstiftning som yrkandena grundas på är lagen om otillbörlig konkurrens (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb) respektive 823.2 § i civillagen (Bürgerliches Gesetzbuch). Marc Brogsitter har därvid gjort gällande att svarandena genom sitt agerande har röjt affärshemligheter, gjort intrång i hans näringsverksamhet och gjort sig skyldiga till bedrägeri och trolöshet.
- 11 Svarandena har yrkat att talan ska ogillas. I genkäromål har svarandena gjort gällande att de omtvistade urverken i vilket fall som helst till sin konstruktion skiljer sig från de urverk som var föremål för avtalet mellan dem och Marc Brogsitter och att de förstnämnda urverken inte omfattades av några exklusiva rättigheter. Svarandena har även gjort en invändning om rättegångshinder på grund av bristande behörighet. Enligt svarandena är det enbart fransk domstol som har domsrätt, enligt artikel 5.1 i förordning nr 44/2001, att pröva alla Marc Brogsitters yrkanden, eftersom både orten för utförandet av den tjänst som är föremål för det omtvistade avtalet och orten för det agerande som gett upphov till den påstådda skadan är belägna i Frankrike.
- 12 Under rättegången försattes Fabrication de Montres Normandes i konkurs. Konkursförvaltaren, som utsetts i Frankrike, godkände att svarandenas ombud fortsatte rättegången.
- 13 Av beslutet om hänskjutande framgår också att Oberlandesgericht Düsseldorf (regional överinstans i Düsseldorf) i en dom av den 5 oktober 2011 redan har prövat ett överklagande av en första dom från Landgericht Krefeld, i vilken den sistnämnda förklarade sig obehörig på grund av bristande domsrätt. Oberlandesgericht Düsseldorf fann att det fanns tysk domsrätt i målet enligt artikel 5.3 i förordning nr 44/2001 och att Landgericht Krefeld således var behörig att pröva de av Marc Brogsitters yrkanden som avsåg utomobligatoriskt skadestånd. Hans övriga yrkanden fick däremot anses ha anknytning till ett ”avtal” i den mening som avses i artikel 5.1 i förordning nr 44/2001 och måste därför framställas vid en fransk domstol.

- 14 Landgericht Krefeld vill emellertid få klarhet i huruvida de skadeståndsyrkanden som framställts i målet vid den, med hänsyn till de förevarande omständigheterna och i synnerhet förekomsten av ett avtal mellan parterna i målet, inte också ska betraktas som om de "avser avtal", i den mening som avses i artikel 5.1 i förordning nr 44/2001, och snarare omfattas av en fransk domstols behörighet.
- 15 Mot denna bakgrund beslutade Landgericht Krefeld att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:
- "Ska artikel 5.1 i [förordning nr 44/2001] tolkas så, att en kärande som påstår sig ha lidit skada till följd av att dennes avtalspart, som är etablerad i en annan konventionsstat, har agerat konkurrensbegränsande, vilket anses falla inom den utomobligatoriska skadeståndsrätten enligt tysk rätt, ska anses rikta anspråk mot avtalsparten som har anknytning till ett avtal, också när käranden stöder sin talan på utomobligatoriska grunder?"

Prövning av tolkningsfrågan

- 16 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida sådana skadeståndsanspråk som dem i det nationella målet, som enligt den nationella rätten betraktas som utomobligatoriska, ändå ska anses ha anknytning till ett "avtal", i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001, med hänsyn till det avtal som föreligger mellan parterna i det nationella målet.
- 17 Inledningsvis ska domstolen ta ställning till Marc Brogsitters invändning mot att tolkningsfrågan tas upp till sakprövning. Han har gjort gällande att frågan saknar betydelse för utgången i det nationella målet, eftersom det i vilket fall som helst borde anses föreligga tysk domsrätt och därmed behörighet för den hänskjutande domstolen enligt artikel 5.1 b i förordning nr 44/2001, som gäller avtal som avser försäljning av varor, eller artikel 5.3 i samma förordning. Denna invändning kan inte godtas. Marc Brogsitters argumentation avser nämligen enbart vilken tolkning som ska göras av de unionsrättsliga bestämmelser som är i fråga i det nationella målet, och utgör därför inte något hinder för att ta upp tolkningsfrågan till sakprövning.
- 18 Vidare följer det av fast rättspraxis att begreppen "avtal" och "skadestånd utanför avtalsförhållanden", i den mening som avses i artikel 5.1 a och 5.3 i förordning nr 44/2001, ska tolkas självständigt, med hänsyn tagen framför allt till förordningens systematik och syften, för att säkerställa att förordningen tillämpas enhetligt i alla medlemsstater (se, bland annat, dom av den 18 juli 2013 i mål C-147/12, ÖFAB, punkt 27). Dessa begrepp kan således inte förstås som hänvisningar till hur det rättsförhållande som är föremål för prövning i det nationella målet kvalificeras enligt tillämplig nationell rätt.
- 19 Dessutom har förordning nr 44/2001, i förhållandena mellan medlemsstaterna, ersatt konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt successiva konventioner om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention (nedan kallad Brysselkonventionen). Domstolens tolkning av Brysselkonventionens bestämmelser är därför även giltig för bestämmelserna i den ovannämnda förordningen, när dessa kan anses motsvara varandra (domen i det ovannämnda målet ÖFAB, punkt 28). Detta är fallet vad gäller artikel 5.1 a och 5.3 i förordning nr 44/2001 i förhållande till artikel 5.1 och 5.3 i Brysselkonventionen (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet ÖFAB, punkt 29).
- 20 I detta avseende följer det av fast rättspraxis att begreppet "talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden" i artikel 5.3 i förordning nr 44/2001 omfattar varje talan som syftar till att gentemot svaranden göra gällande ett ansvar som inte har anknytning till ett "avtal" i den mening som

avses i artikel 5.1 a i samma förordning (se, för ett liknande resonemang, bland annat, dom av den 27 september 1988 i mål 189/87, Kalfelis, REG 1988, s. 5565; svensk specialutgåva, volym 9, s. 729, punkt 17).

- 21 För att bestämma arten av de skadeståndsanspråk som framställts vid den hänskjutande domstolen, ska det därför först prövas huruvida de, oberoende av hur de kvalificeras i den nationella lagstiftningen, har anknytning till ett avtal (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 oktober 2002 i mål C-167/00, Henkel, REG 2002, s. I-8111, punkt 37).
- 22 Det framgår av beslutet om hänskjutande att det föreligger ett avtal mellan parterna i det nationella målet.
- 23 Enbart den omständigheten att den ena avtalsparten väcker talan om skadestånd mot den andra parten är emellertid inte tillräckligt för att anse att denna talan "avser avtal", i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001.
- 24 Så är fallet enbart när det påtalade agerandet kan betraktas som ett åsidosättande av avtalsförpliktelserna, såsom dessa låter sig bestämmas utifrån avtalets syfte.
- 25 Ett exempel på detta skulle i första hand vara när det visar sig absolut nödvändigt att tolka avtalet mellan svaranden och käranden för att fastställa huruvida den senares påtalade agerande mot den förre är rättsenligt eller inte.
- 26 Det ankommer därför på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida Marc Brogsitter har framställt sina yrkanden i det nationella målet i syfte att utverka ersättning för något som rimligen skulle kunna betraktas som ett åsidosättande av rättigheter och skyldigheter i avtalet mellan parterna i det nationella målet, vilket gör det absolut nödvändigt att fästa avseende vid detta avtal för att avgöra målet.
- 27 Om så är fallet har yrkandena anknytning till ett "avtal", i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001. Om så inte är fallet ska de anses avse "skadestånd utanför avtalsförhållanden", i den mening som avses i artikel 5.3 i denna förordning.
- 28 Avseende det första typfallet konstaterar domstolen även att domsrätten i mål där talan avser avtal ska fastställas i enlighet med anknytningskriterierna i artikel 5.1 b i förordning nr 44/2001, om det ifrågavarande avtalet i det nationella målet avser försäljning av varor eller utförande av tjänster, i den mening som avses i denna förordning. Såsom föreskrivs i artikel 5.1 c i förordning nr 44/2001 är det nämligen enbart när ett avtal inte avser någon av dessa båda kategorier som behörigheten ska fastställas enligt anknytningskriteriet i artikel 5.1 a i förordningen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 april 2009 i mål C-533/07, Falco Privatstiftung och Rabitsch, REG 2009, s. I-3327, punkt 40, och av den 19 december 2013 i mål C-9/12, Corman-Collins, punkt 42).
- 29 Den ställda frågan ska följaktligen besvaras enligt följande: Sådana skadeståndsanspråk som dem i det nationella målet, som enligt den nationella rätten betraktas som utomobligatoriska, ska ändå anses ha anknytning till ett "avtal", i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001, när det påtalade agerandet kan betraktas som ett åsidosättande av avtalsförpliktelserna, såsom dessa låter sig bestämmas utifrån avtalets syfte.

Rättegångskostnader

- 30 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjunde avdelningen) följande:

Sådana skadeståndsanspråk som dem i det nationella målet, som enligt den nationella rätten betraktas som utomobligatoriska, ska ändå anses ha anknytning till ett "avtal", i den mening som avses i artikel 5.1 a i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, när det påtalade agerandet kan betraktas som ett åsidosättande av avtalsförpliktelserna, såsom dessa låter sig bestämmas utifrån avtalets syfte.

Underskrifter